

Εκκλησία και Φόβος

Η θέση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου με αφορμή το σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης φανερώνει την ανάπτυξη μιας νομικής ηθικής εντός της εκκλησίας. Καθώς ο θεολογικός της λόγος εξαντλείται σε φοβικά σχήματα (αμαρτία-τιμωρία), η έννοια της αμαρτίας υποβιβάζεται στο επίπεδο της παράβασης ενός θεϊκού νόμου. [σελ. 141-143]

του Διαμαντή Κρυνίδη

Υπ. Δρ Θεολογίας ΑΠΘ

Η εκλογίκευση της θεολογίας, που καθιερώθηκε με τον σχολαστικισμό, απέσπασε την ηθική από την πνευματική ζωή και οδήγησε στην ανάπτυξη μιας νομικής ηθικής,¹ ενός νομιναλισμού² που απομάκρυνε την εκκλησία από την εσχατολογική προοπτική και την εκκοσμίκευσε. Για την χριστιανική μεταφυσική και θεολογία, όμως, εκλογίκευση δεν σημαίνει «παραίτηση από τη λογική σκέψη, τη μεθοδική ορθότητα, την κριτική λειτουργία του νου».³ Αντίθετα σημαίνει πως η εκκοσμηκευμένη Εκκλησία προσλαμβάνει ή αναμειγνύεται με κατεξοχήν «κοσμικά» στοιχεία, όπως είναι η εξουσία και ο πλούτος, παραμερίζοντας έτσι βασικές της αρχές,⁴ αλλά κυρίως τον πνευματικό της λόγο.

Η ελλαδική Εκκλησία, λοιπόν, στην πρόθεση της πολιτείας να αναγνωρίσει θεσμικά σχέσεις που μέχρι πρότινος, αν και δεν ήταν νομικά αδιάφορες, ωστόσο δεν ρυθμιζόνταν⁵ εξέφρασε τους προβληματισμούς της άλλοτε μεμονωμένα και με πνεύμα διάκρισης, όπως η θέση του αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου πως «σέβεται τις επιλογές των ανθρώπων που θέλουν κάτι ξεχωριστό από την Εκκλησία»⁶ κι άλλοτε πιο επίσημα και φοβικά, όπως η θέση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου (ΔΙΣ) που χαρακτήριζε πορνεία κάθε άλλη συζυγική σχέσης εκτός γάμου, ενώ δεν παρέλειπε και την αναφορά στους ιερούς κανόνες.⁷

Μια τέτοια εκκλησιαστική θέση όμως μαρτυρά μια αστηρηώς θεσμική, και όχι μεταμορφωτική λειτουργία της

**Η Εκκλησία
αντιλαμβάνεται
τον πνευματικό
ρόλο περιορι-
στικά σε μια δια
του φόβου της
αμαρτίας συντή-
ρηση δυνάμεων
και οπαδών
πιστών**

Εκκλησίας. Η αναφορά στην πορνεία αποκομμένη από το θεολογικό της περιεχόμενο και η ταυτόχρονη προσφυγή στον θεικό νόμο, συνιστούν ενδείξεις πως η Εκκλησία αντιλαμβάνεται τον πνευματικό της ρόλο περιοριστικά σε μια δια του φόβου της αμαρτίας συντήρηση δυνάμεων και οπαδών πιστών. Εντούτοις, η εν Χριστώ ζωή είναι ζωή ελευθερίας, η οποία ουδεμία σχέση δεν μπορεί να έχει με μια ζωή υπό το κράτος του φόβου. Το «καθ' ομοίωση», η δυνατότητα δηλαδή της θέωσης του ανθρώπου, προϋποθέτει τόσο ελεύθερη βούληση, όσο και αληθινή δυνατότητα επιλογής.

Η αμαρτία επομένως δεν πρέπει να ερμηνεύεται στενά και με αυστηρά νομικό περιεχόμενο ως παράβαση κάποιου ηθικού ή θρησκευτικού νόμου. Στην ανατολική παράδοση η αμαρτία δεν αποτελεί παρά μια άστοχη επιλογή με οντολογικές ωστόσο συνέπειες, την απομάκρυνση από τον Θεό και την λήθη του Θεού. Αποτελεί μια ασθένεια, η οποία όσο περισσότερο προσβάλλει τον άνθρωπο τόσο περισσότερο τον αποξενώνει από την πηγή της ζωής.⁸ Για τους μη χριστιανούς, όμως, η αμαρτία ως πράξη, καίτοι επιφέρει τις ίδιες οντολογικές συνέπειες, αποτελεί ωστόσο μια άλλη, προσωπική επιλογή και γι' αυτό απολύτως σεβαστή. Το παράδοξο εδώ είναι πως η ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία της οποίας κύριο θεολογικό θεμέλιο (της ανθρωπολογίας της) αποτελεί η ανθρώπινη ελευθερία, το δικαίωμα επιλογής, το αυτεξούσιο,⁹ αξιώνει από όλους (μέλη της και μη) με λόγο εξουσιαστικό (εκφοβιστικό) την «μόνη» επιλογή. Με θεολογικούς όρους, θα λέγαμε πως προσπαθεί να δημιουργήσει Παράδεισο χωρίς απαγορευμένο καρπό.¹⁰

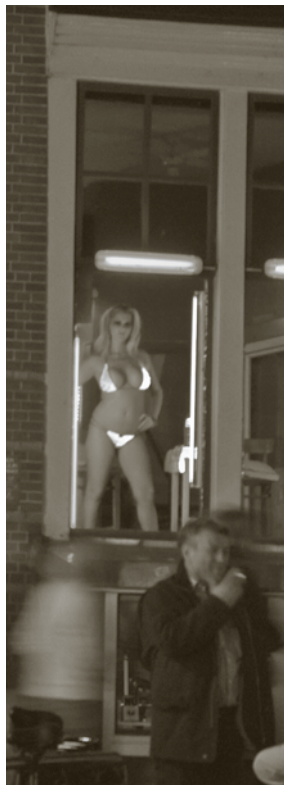
Σε εποχές λοιπόν που ο άνθρωπος χρειάζεται την πνευματικότητα, ο σύγχρονος εκκλησιαστικός λόγος με νομική εμμονή τονίζει την ηθική βαρύτητα των συνεπειών της αμαρτίας, προσφεύγοντας ταυτοχρόνως στο Κανονικό δίκαιο της Εκκλησίας. Έτσι, όμως, παραθεωρείται το αληθές περιεχόμενο των Κανόνων, καθώς αυτοί δεν αποτελούν εκφοβιστικό ή πειθαναγκαστικό εργαλείο, αλλά οδηγό ζωής, δείκτη ζωντανό. Με άλλα λόγια οι Κανόνες δεν αποτελούν στείρες νομικές διατάξεις, αλλά πρόταση ζωής. Η προσφυγή σε αυτούς θα πρέπει να γίνεται με πνεύμα αγάπης και όχι ως νομική παραπομπή απόλυτης αυθεντίας. Η αρχή του κατ' οικονομία, η επιτρεπτή δηλαδή παρέκκλιση από τους ιερούς Κανόνες, δεν εφαρμόζεται μόνο σε εξαιρετικές

περιπτώσεις, αλλά διαπνέει το σύνολο του Κανονικού δικαίου, διότι σκοπός είναι η σωτηρία των ανθρώπων.¹¹

Οι πρόσφατες αναφορές της ΔΙΣ και μερίδας ιεραρχών σε σχέση με το Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης δυστυχώς επιβεβαιώνουν την νομικίστικη κατανόηση των ιερών Κανόνων, μαρτυρούν την έλλειψη εμπνευσμένου θεολογικού λόγου στα θέματα των ανθρωπίνων σχέσεων¹² και τον στενό εναγκαλισμό της εκκλησίας με τα του κόσμου, καθώς για να συντηρήσει τις δυνάμεις της καταφεύγει στην υπενθύμιση του φόβου της τιμωρίας και υποβιβάζει την έννοια της αμαρτίας στο επίπεδο της παράβασης ενός θείκου νόμου του οποίου προστάτης και θεματοφύλακας είναι η ίδια. Μήπως όμως έτσι τελικώς προσβλέπει ή αποδέχεται τον φόβο που ουδεμία σχέση έχει με την τέλεια αγάπη;¹³

Σημειώσεις Τέλους

1. Γ. Ι. Μαντζαρίδης, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ, (Θεσσαλονίκη: Πουρναρά), (1995), σ. 48.
2. Αλ. Σμέμιαν, Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ, (Αθήνα: Ακρίτας), (β' έκδοση), σ. 32.
3. Χρ. Γιανναρά, «Ανάσταση και ανορθόλογες λαιδορίες», εφημερίδα «Καθημερινή», 26-27 Απριλίου 2008, σ. 19.
4. Ι. Πέτρου, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, (Θεσσαλονίκη: Βάνιας), (2004), σ. 173.
5. Βλ. Ενημερωτικό Σημείωμα του Υπουργού Δικαιοσύνης για το Σύμφωνο Ελεύθερης Συμβίωσης, <http://www.ministryofjustice.gr/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1083>. Για το πλήρες κείμενο του προσχεδίου και της αιτιολογικής έκθεσης με σχόλια του Θ. Κ. Παπαχρίστου βλ. Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, τεύχος Μαρτίου 2008, σ. 282-286.
6. «Κράτησε αποστάσεις ο αρχιεπίσκοπος Ιεράννμος», εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», 14 Μαρτίου 2008 στο http://www.enet.gr/online/online_hprint?q=%E1%F1%F7%E9%E5%F0%E9%F3%EA%EF%F0%EF%F2&a=&id=62632968.
7. Βλ. Δελτίο Τύπου 17.3.2008 της ΔΙΣ, στο http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/holysynod.asp?id=996&what_sub=d_tyrou.
8. Αρχμ. Γ. Καψάνη, Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ, (Πειραιάς: εκδόσεις Άθως), (1976), σελ. 131 επ.
9. Βλ. Ν. Ματσούκα, ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ Β', (Θεσσαλονίκη: Πουρναρά), (1992), σ. 207 επ.
10. Στην σχετική διήγηση της Βίβλου, ο απαγορευμένος καρπός ενεργοποιεί το αυτεξούσιο με την ύπαρξη της δυνατότητας επιλογής.
11. Βλ. π.χ. κανόνες 102 ΕΣΤ' Οικ. Συνόδου, και 2 Μεγ. Βασιλείου.
12. Για μια θεολογική θεώρηση του θέματος των ερωτικών σχέσεων βλ. π. Φιλ. Φάρος, ΕΡΩΤΟΣ ΦΥΣΙΣ, (Αθήνα: αρμός), (2000).
13. Α' Ιωα. 4,17-18.

Φωτ.: Ι. Χολογγούνης